

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØEHO
přednesené dne 17. února 2016¹

Věc C-572/14

**Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte
Gesellschaft mbH
proti
Amazon EU Sàrl,
Amazon Services Europe Sàrl,
Amazon.de GmbH,
Amazon Logistik GmbH,
Amazon Media Sàrl**

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko)]

„Řízení o předběžné otázce — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Soudní příslušnost v občanských a obchodních věcech — Článek 5 bod 3 — Pojem ‚věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti‘ — Směrnice 2001/29/ES — Harmonizace určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti — Článek 5 odst. 2 písm. b) — Právo na rozmnožování — Výjimky a omezení — Rozmnožování pro soukromé užití — Spravedlivá odměna — Neplacení — Případné zahrnutí do věcné působnosti čl. 5 bodu 3 nařízení (ES) č. 44/2001“

I – Úvod

1. Usnesením ze dne 18. listopadu 2014, doručeným Soudnímu dvoru dne 11. prosince 2014, položil Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) předběžnou otázku ohledně výkladu čl. 5 bodu 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42), jakož i čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

2. Tato otázka vyvstala v rámci sporu mezi Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH (dále jen „Austro-Mechana“) a společnostmi Amazon EU Sàrl, Amazon Services Europe Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon Logistik GmbH a Amazon Media Sàrl (společně dále jen „Amazon EU a další“) o mezinárodní příslušnost rakouských soudů k projednání žaloby, kterou se Austro-Mechana domáhá, aby Amazon EU a další zaplatily odměnu splatnou z důvodu prvního uvedení záznamových nosičů na vnitrostátní trh podle rakouských právních předpisů.

¹ — Původní jazyk: francouzština.

II – Právní rámec

A – Unijní právo

1. Nařízení č. 44/2001

3. Nařízení č. 44/2001 bylo zrušeno článkem 80 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1). Toto nařízení je však podle čl. 81 druhého pododstavce použitelné až od 10. ledna 2015. Protože původní řízení probíhalo před tímto datem, je v projednávané věci třeba použít nařízení č. 44/2001.

4. Článek 2 odst. 1 nařízení č. 44/2001, který se nachází v oddílu 1, nazvaném „Obecná ustanovení“, v kapitole II tohoto nařízení, stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

5. Článek 5 body 1 a 3 tohoto nařízení, které jsou součástí oddílu 2 nazvaného „Zvláštní příslušnost“, v kapitole II, zní:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována:

- 1) a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn;

[...]

[...]

- 3) ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“.

2. Směrnice 2001/29

6. Článek 2 směrnice 2001/29, nazvaný „Právo na rozmnožování“, stanoví:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

- a) pro autory v případě jejich děl;
- b) pro výkonné umělce v případě záznamů jejich výkonů;
- c) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;
- d) pro výrobce prvotních záznamů filmů ve vztahu k originálům a rozmnoženinám jejich filmů;
- e) pro vysílací organizace v případě záznamu jejich vysílání, ať už po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání pomocí kabelu nebo družice.“

7. Článek 5 této směrnice, nazvaný „Výjimky a omezení“, v odstavci 2 stanoví:

„Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:

[...]

- b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6;

[...]“

B – Rakouské právo

8. Ustanovení § 42 zákona o autorském právu (Urheberrechtsgesetz) ze dne 9. dubna 1936 (BGBl. 111/1936), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „UrhG“), stanoví:

„1. Každý může pro své osobní užití pořizovat samostatné rozmnoženiny díla na papíře nebo podobném nosiči.

2. Každý může pro své osobní užití nebo pro účely výzkumu pořizovat samostatné rozmnoženiny díla na jiné nosiče, než jsou nosiče uvedené v prvním odstavci, v rozsahu, který je odůvodněn sledovaným cílem nekomerční povahy. [...]

[...]“

9. Ustanovení § 42b UrhG stanoví:

„1. Pokud lze podle jeho povahy očekávat, že dílo šířené vysíláním nebo veřejně přístupné nebo zaznamenané na obrazový nebo zvukový záznamový nosič, bude uloženo na obrazovém nebo zvukovém záznamovém nosiči rozmnoženo podle § 42 odst. 2 až 7 pro osobní nebo soukromé užití, má autor nárok na spravedlivou odměnu (odměna z prázdných kazet), pokud jsou nosiče uvedeny na trh v tuzemsku pro komerční účely a za úplaty; za záznamové nosiče jsou považovány prázdné obrazové a zvukové záznamové nosiče vhodné k tomuto rozmnožování nebo jiné obrazové nebo zvukové záznamové nosiče k tomu určené.

[...]

3. Následující osoby mají povinnost zaplatit náhradu:

- 1) pokud jde o odměnu v podobě odměny z prázdných kazet a odměnu z přístrojů, ten, kdo pro komerční účely a za úplatu uvedl z místa v tuzemsku nebo v zahraničí na trh jako první nosiče nebo přístroje; [...]

[...]

5. Nároky na náhradu podle odstavce 1 a 2 lze uplatnit pouze prostřednictvím organizací kolektivní správy.

[...]“

III – Spor v původním řízení a předběžná otázka

10. Austro-Mechana je společnost kolektivní správy autorských práv podle rakouského práva. Jejím účelem je zejména výběr odměny stanovené v § 42b UrhG. Předkládající soud upřesňuje, že tento článek má za cíl zavést požadavek na spravedlivou odměnu stanovený v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

11. Amazon je mezinárodní skupina, která obchoduje s knihami, hudbou a dalšími produkty na Internetu. Mezi pěti společnostmi této skupiny žalovanými v původním řízení jsou tři společnosti založené podle lucemburského práva se sídlem v Lucemburku a dvě společnosti založené podle německého práva se sídlem v Německu. Žádná z těchto společností nemá v Rakousku sídlo ani provozovnu. Austro-Mechana před předkládajícím soudem tvrdila, že se všechny tyto společnosti podílejí na prvním uvedení záznamových nosičů na trh v Rakousku, takže jsou společně a nerozdílně odpovědné za zaplacení odměny stanovené v § 42b UrhG.

12. Austro-Mechana u předkládajícího soudu tvrdila, že Amazon EU a další v Rakousku uvádějí na trh záznamové nosiče, které jsou buď nainstalovány v mobilních telefonech a umožňují přehrávání hudby, nebo jsou používány pro rozšíření paměti takových telefonů. Z tohoto důvodu požádala Austro-Mechana Amazon EU a další, aby jí uhradily odměnu stanovenou v § 42b UrhG. Pro určení částky dlužné společnostmi Amazon EU a dalšími z titulu této odměny požádala Austro-Mechana společnost Amazon EU a další, aby jí sdělily příslušné účetní informace týkající se záznamových nosičů, které Amazon EU a další uvedly na trh v Rakousku od 1. října 2010.

13. V tomto stadiu původního řízení se spor mezi účastníky týká výhradně otázky, zda jsou rakouské soudy mezinárodně příslušné pro projednání žaloby podané Austro-Mechana, kterou se domáhá zaplacení odměny podle § 42b UrhG společnostmi Amazon EU a dalšími.

14. Austro-Mechana před předkládajícím soudem tvrdila, že podle judikatury Soudního dvora má právo na spravedlivou odměnu ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 za cíl nahradit „újmu“ utrpěnou nositelem autorského práva nebo práv souvisejících (dále jen „nositel práv“) z důvodu pořízení rozmnoženin určených pro soukromé užití. Z toho důvodu je žaloba Austro-Mechana žalobou z deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti podle čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 a rakouské soudy jsou mezinárodně příslušné k jejímu projednání.

15. Amazon EU a další namítly, že čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 je použitelný pouze, pokud jsou předmětem žaloby povinnosti vyplývající z protiprávního jednání nebo z jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání. To však není případ povinnosti zaplatit odměnu stanovenou v § 42b UrhG, protože tato povinnost má za cíl nahradit nositelům práv důsledky určitých jednání, která jsou zákonem povolena, totiž rozmnožování pro soukromé užití jako výjimky z výlučného práva nositelů práv na rozmnožování.

16. Usnesením ze dne 30. dubna 2014 vyhověl Handelsgericht Wien (obchodní soud ve Vídni) argumentům společnosti Amazon EU a dalších a odmítl žalobu podanou Austro-Mechana pro nedostatek příslušnosti.

17. Usnesením ze dne 26. června 2014 potvrdil Oberlandesgericht Wien (vrchní zemský soud ve Vídni) jako odvolací soud odmítnutí žaloby podané Austro-Mechana z následujících důvodů. Zaprvé Amazon EU a další nesou platební povinnost stanovenou zákonem. Dále škoda utrpěná nositeli práv nebyla způsobena jednáním společnosti Amazon EU a dalších, ale těmi třetími osobami, které za účelem pořízení soukromých rozmnoženin použily záznamové nosiče uváděné na trh společnostmi Amazon EU a dalšími. Konečně toto použití záznamových nosičů uvedených na trh společnostmi Amazon EU a dalšími za účelem pořízení soukromých rozmnoženin není zakázáno. Žaloba podaná Austro-Mechana tudíž nespadá pod čl. 5 bod 3 nařízení 44/2001.

18. Proti usnesení vydanému Oberlandesgericht Wien (vrchní zemský soud ve Vídni) podala Austro-Mechana opravný prostředek „Revision“ k předkládajícímu soudu.

19. Vzhledem k tomu, že výklad čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 není natolik jednoznačný, aby neponechával prostor pochybnostem, a s ohledem na své postavení coby poslední instance, rozhodl Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) o přerušení řízení a položení následující předběžné otázky Soudnímu dvoru:

„Je povinnost zaplatit ‚spravedlivou odměnu‘ ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice [2001/29], kterou podle rakouského práva mají podniky, které na vnitrostátním území učiní prvním uvedením rozmnoženin pro komerční účely a za úplatu, povinností vyplývající z ‚protiprávního jednání nebo z jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání‘ ve smyslu čl. 5 bodu 3 nařízení [č. 44/2001]?“

IV – Řízení před Soudním dvorem

20. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla zapsána do rejstříku kanceláře Soudního dvora dne 11. prosince 2014.

21. Písemné vyjádření předložili Austro-Mechana, Amazon EU a další, rakouská, francouzská, italská a finská vláda, jakož i Evropská komise.

22. K jednání dne 26. listopadu 2015 se dostavili zástupci Austro-Mechana a společnosti Amazon EU a dalších, jakož i finská vláda a Komise, aby byla vyslechnuta jejich vyjádření.

V – Analýza předběžné otázky

A – Úvodní úvahy

23. Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu položené Soudnímu dvoru je, zda čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že žaloba znějící na zaplacení spravedlivé odměny stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, kterou podle vnitrostátního práva mají platit podniky, které jako první uvádějí do oběhu na vnitrostátním území záznamové nosiče za obchodními účely a za úplatu, je věcí týkající se „deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ ve smyslu výše uvedeného ustanovení.

24. V této fázi původního řízení se spor mezi účastníky týká výlučně použitelnosti čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 na žalobu podanou Austro-Mechana proti společnosti Amazon EU a dalším.

25. Pokud se nemýlím, žádný z účastníků, kteří Soudnímu dvoru předložili vyjádření, nezpochybňuje, že pokud je čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 použitelný na žalobu podanou Austro-Mechana proti společnosti Amazon EU a dalším, jsou rakouské soudy mezinárodně příslušné k jejímu projednání jako „soud místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ ve smyslu tohoto ustanovení.

26. Neshoda mezi účastníky, kteří předložili Soudnímu dvoru vyjádření, se tedy omezuje na následující otázku: spadá žaloba podaná Austro-Mechana proti společnosti Amazon EU a dalším do oblasti „deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ ve smyslu čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001?

27. Mám za to, že před zodpovězením této otázky je užitečné popsat režim výjimky pro soukromé rozmnožování stanovený článkem 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. Pro rozhodnutí, zda žaloba založená na porušení povinnosti zaplacení spravedlivé odměny spadá do oblasti „deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ je totiž důležité přesně určit právní důsledky, které má rozhodnutí členského státu zavést tuto výjimku.

B – Režim výjimky pro soukromé rozmnožování stanovený článkem 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29

28. Výjimka pro soukromé rozmnožování je výjimkou z – v zásadě – výlučného práva nositelů práv na rozmnožování stanoveného v čl. 2 směrnice 2001/29.

29. Podle čl. 5 odst. 2 písm. b) této směrnice totiž mohou členské státy stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování, pokud se jedná o rozmnoženiny vytvořené fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční (dále jen „soukromé rozmnoženiny“), za podmínky, že nositelé práv obdrží spravedlivou odměnu.

30. V tomto stadiu je důležité určit přesně právní důsledky zavedení výjimky pro soukromé rozmnožování členským státem, jelikož tato výjimka byla rakouským zákonodárcem zavedena v § 42 a § 42b UrhG.

31. V „běžném“ režimu stanoveném v čl. 2 směrnice 2001/29 mají nositelé práv výlučné právo udělit svolení nebo zakázat rozmnožování děl a ostatních předmětů chráněných autorským právem nebo právem souvisejícím, které spadají do některé z kategorií stanovených tímto článkem (dále jen „díla nebo chráněné předměty“). Zároveň mají uživatelé povinnost zdržet se rozmnožování děl nebo chráněných předmětů bez svolení nositelů práv. V případě porušení této povinnosti může nositel práv podat žalobu na náhradu skutečné škody utrpěné z důvodu neoprávněného rozmnožování. Podle ustálené judikatury Soudního dvora spadá taková žaloba pod čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001².

32. Pokud je ve vnitrostátním právu členského státu zaveden „zvláštní“ režim stanovený v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, výlučné právo nositelů práv na rozmnožování a odpovídající povinnost uživatelů zdržet se rozmnožování děl nebo chráněných předmětů zaniká u soukromých rozmnoženin. Jak uvádějí všichni účastníci, kteří předložili Soudnímu dvoru vyjádření, v takovém režimu mají uživatelé právo pořídit soukromé rozmnoženiny děl nebo chráněných předmětů, které jsou výslovně povoleny. Tomu odpovídá skutečnost, že nositelé práv již nemohou uplatňovat výlučné právo na rozmnožování, aby bránili pořízování soukromých rozmnoženin.

33. Avšak jako protiváhu zániku výlučného práva nositelů práv na rozmnožování a odpovídající povinnosti uživatelů zdržet se rozmnožování děl nebo chráněných předmětů upravuje čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 nové právo ve prospěch nositelů práv, když požaduje, aby tito „obdrželi spravedlivou odměnu“.

34. Protože osoba, která pořizuje rozmnoženinu díla pro soukromé užití bez vyžádání předběžného svolení od dotčeného nositele práv, způsobí tomuto nositeli práv škodu, je podle Soudního dvora v zásadě tato stejná osoba povinna nahradit tuto škodu tím, že bude financovat spravedlivou náhradu, která bude vyplacena tomuto nositeli práv³.

2 — Viz zejména rozsudky Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, bod 47), Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, bod 40) a Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, bod 38).

3 — Viz rozsudky Amazon.com International Sales a další (C-521/11, EU:C:2013:515, bod 23), ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254, bod 51 a citovaná judikatura), jakož i Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, bod 22 a citovaná judikatura).

35. Zavedení výjimky pro soukromé rozmnožování stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 do vnitrostátního práva členského státu tedy vede k nahrazení jednoho právního vztahu jiným:

- co se týče soukromých rozmnoženin, zaniká výlučné právo nositelů práv na rozmnožování a odpovídající povinnost uživatelů zdržet se rozmnožování děl nebo chráněných předmětů, a
- výměnou za to se stanoví právo nositelů práv obdržet spravedlivou odměnu a odpovídající povinnost, v zásadě k tíži uživatelů, financovat tuto spravedlivou odměnu.

36. V tomto smyslu Soudní dvůr rozhodl, že spravedlivá odměna má za cíl odškodnit nositele práv za pořízenou soukromou rozmnoženinu jejich díla nebo chráněného předmětu tak, že musí být považována za protiplnění újmy způsobené nositelům práv takovým rozmnožováním, k němuž nedali svolení⁴.

37. V režimu zavedeném rakouským zákonodárcem, který byl předmětem rozsudku Amazon.com International Sales a další (C-521/11, EU:C:2013:515), je právo uživatelů pořizovat soukromé rozmnoženiny zakotveno v § 42 UrhG. Co se týče povinnosti spravedlivé odměny, ta je upravena § 42b odst. 1 UrhG, podle něhož „autor má nárok na spravedlivou odměnu (odměna z prázdných kazet)“.

38. Musím nicméně zdůraznit, že v tomto režimu není odměna stanovená v § 42b UrhG poukazována uživateli, kteří si pořídí soukromé rozmnoženiny, přímo dotčeným nositelům práv.

39. Zaprvé oprávněným z povinnosti zaplatit odměnu stanovenou v § 42b UrhG není nositel práv, jehož dílo nebo chráněný předmět byl předmětem soukromé rozmnoženiny. Podle § 42b odst. 5 UrhG musí být odměna zaplácena společnosti kolektivní správy. Na základě tohoto ustanovení požaduje Austro-Mechana, společnost kolektivní správy autorských práv, tuto odměnu ve sporu v původním řízení.

40. Zadruhé povinným zaplatit odměnu stanovenou v § 42b UrhG není uživatel, který vytvořil soukromé rozmnoženiny díla nebo chráněného předmětu. Podle § 42b odst. 3 UrhG jsou totiž tuto odměnu povinny zaplatit ty osoby, které pro komerční účely a za úplatu jako první uvedou na vnitrostátním území do oběhu záznamové nosiče. Právě na základě tohoto ustanovení byly společnost Amazon EU a další v původním řízení žalovány z důvodu údajného uvedení záznamových nosičů instalovaných v mobilních telefonech umožňujících přehrávání hudby nebo použitých pro rozšíření paměti takových telefonů na trh v Rakousku

41. Tento aspekt rakouského režimu byl Soudním dvorem zkoumán v rozsudku Amazon.com International Sales a další (C-521/11, EU:C:2013:515).

42. Soudní dvůr připomněl, že v zásadě přísluší osobám, které pořizují soukromé rozmnoženiny, aby financovaly spravedlivou vyplácenou odměnu nositelům práv⁵.

43. Nicméně podle ustálené judikatury Soudní dvůr připustil, že poněvadž je v praxi obtížné identifikovat soukromé uživatele a ukládat jim povinnost, aby nositelům výlučného práva na rozmnožování poskytli náhradu za újmu, kterou jim způsobili, jsou členské státy oprávněny zavést k financování spravedlivé odměny „poplatek za soukromé rozmnožování“ nikoli k tíži dotčených soukromých osob, nýbrž k tíži osob, jež disponují vybavením, přístroji a nosiči pro digitální

4 — V tomto smyslu viz rozsudky VG Wort a další (C-457/11 až C-460/11, EU:C:2013:426, bod 31 a citovaná judikatura), jakož i ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254, bod 50).

5 — Rozsudek Amazon.com International Sales a další (C-521/11, EU:C:2013:515, bod 23 a citovaná judikatura), viz rovněž rozsudky ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254, bod 51), jakož i Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, bod 22).

rozmnožování, a které z tohoto důvodu právně nebo fakticky dávají toto vybavení, přístroje a nosiče pro rozmnožování k dispozici soukromým osobám nebo jim poskytují rozmnožovací služby. V rámci takového systému nesou povinnost zaplatit poplatek za soukromé rozmnožování osoby disponující uvedeným vybavením, přístroji a nosiči pro rozmnožování⁶.

44. Soudní dvůr dále upřesnil, že vzhledem k tomu, že uvedený systém umožňuje osobám povinným zaplatit poplatek za soukromé rozmnožování promítnout jeho výši do ceny za poskytnutí uvedeného vybavení, přístrojů a nosičů pro rozmnožování nebo do ceny za poskytnutí rozmnožovací služby, zátěž spojenou s poplatkem ponese v konečném důsledku soukromý uživatel, který tuto cenu platí, a to v souladu s „přiměřenou rovnováhou“, kterou je třeba nalézt mezi zájmy nositelů výlučného práva na rozmnožování a zájmy uživatelů předmětů ochrany⁷.

45. Co se konkrétně týče systému zavedeného ustanovením § 42b UrhG, uvedl Soudní dvůr, že poplatek za soukromé rozmnožování nesou osoby, které pro komerční účely a za úplatu uvádějí do oběhu záznamové nosiče, které mohou sloužit k rozmnožování⁸.

46. Soudní dvůr měl za to, že takový systém v zásadě umožňuje osobám povinným zaplatit poplatek za soukromé rozmnožování promítnout jeho výši do prodejní ceny záznamových nosičů, které mohou sloužit k rozmnožování, takže zátěž spojenou s poplatkem ponese v souladu s požadavkem „přiměřené rovnováhy“ v konečném důsledku soukromý uživatel, který tuto cenu uhradí, za předpokladu, že takový uživatel je konečným příjemcem⁹.

47. Ve „finančním oběhu“ zavedeném § 42b UrhG tedy vystupují čtyři kategorie účastníků a může být shrnut následujícím způsobem.

48. Prodejci, kteří poprvé na území státu uvádějí na trh záznamové nosiče použité pro pořízení soukromých rozmnoženin, jsou formálně povinni zaplatit „odměnu za prázdné kazety“.

49. Tito prodejci však mohou náklady na tuto odměnu promítnout do prodejní ceny těchto záznamových nosičů, takže když uživatelé pořizující soukromé rozmnoženiny takové nosiče koupí, nepřímo financují uvedenou odměnu.

50. Tato odměna, která má za cíl nahradit újmu utrpěnou nositeli práv z důvodu pořízení soukromých rozmnoženin, musí být zaplacená takovými prodejci záznamových nosičů společnosti kolektivní správy autorských práv, kterou je ve sporu v původním řízení Austro-Mechana. Podle předkládajícího soudu má totiž tato společnost za cíl zejména vybírat odměnu stanovenou v § 42b UrhG.

51. Ve světle těchto souvislostí právní úpravy je třeba zkoumat, zda je žaloba podaná Austro-Mechana proti společnosti Amazon EU a dalším, která má za cíl domoci se zaplacení odměny stanovené v § 42b UrhG, podána podle čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001.

C – K použitelnosti čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001

52. Podle čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.

6 — Rozsudek Amazon.com International Sales a další (C-521/11, EU:C:2013:515, bod 24 a citovaná judikatura), v tomto smyslu viz rovněž rozsudky ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254, bod 52), jakož i Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, bod 23).

7 — Rozsudek Amazon.com International Sales a další (C-521/11, EU:C:2013:515, bod 25 a citovaná judikatura), v tomto smyslu viz rovněž rozsudky ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254, bod 52), jakož i Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, bod 53).

8 — Rozsudek Amazon.com International Sales a další (C-521/11, EU:C:2013:515, bod 26).

9 — Tamtéž (bod 27).

53. Toto ustanovení, stejně jako ustanovení čl. 5 bod 3 úmluvy ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění pozdějších úmluv o přistoupení nových členských států k této úmluvě (dále jen „Bruselská úmluva“), které nahradilo, bylo předmětem rozsáhlé judikatury¹⁰.

54. Toto pravidlo zvláštní příslušnosti je odchylkou od základní zásady uvedené v čl. 2 odst. 1 nařízení č. 44/2001, podle které osoby s bydlištěm na území některého členského státu mohou být bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány před soudy tohoto členského státu.

55. Jelikož příslušnost soudů místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, představuje pravidlo zvláštní příslušnosti, musí být vykládáno úzce a nedovoluje výklad přesahující případy výslovně předvídané tímto nařízením¹¹.

56. Podle ustálené judikatury se pojem „věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ ve smyslu čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 vztahuje na všechny návrhy, prostřednictvím nichž je uplatňována odpovědnost žalovaného a které nesouvisí se „smlouvou nebo nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 písm. a) tohoto nařízení¹².

57. S ohledem na tuto judikaturu je třeba zkoumat zaprvé, zda taková žaloba na zaplacení spravedlivé odměny stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 21/2009, jako je žaloba podaná ve věci v původním řízení, souvisí se „smlouvou nebo nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 písm. a) nařízení č. 44/2001¹³. Pokud tomu tak není, bude potřeba následně určit, zda taková žaloba může být považována za návrh, jímž je uplatňována odpovědnost žalovaného¹⁴.

1. Žaloba podaná ve věci v původním řízení nesouvisí se „smlouvou nebo nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 písm. a) nařízení č. 44/2001.

58. Podle čl. 5 bodu 1 písm. a) nařízení č. 44/2001 může být osoba, která má bydliště na území některého členského státu, žalována v jiném členském státě, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, který je základem návrhu, byl nebo měl být splněn.

59. Podle ustálené judikatury platí, že i když čl. 5 bod 1 písm. a) nařízení č. 44/2001 nevyžaduje uzavření smlouvy, přesto je identifikace závazku pro použití tohoto ustanovení nezbytná, neboť příslušnost soudu podle tohoto ustanovení se určuje podle místa, kde závazek, který je základem návrhu, byl nebo měl být splněn. Použití pravidla o zvláštní příslušnosti stanoveného ve věcech týkajících se smlouvy nebo nároků ze smlouvy v uvedeném ustanovení tak předpokládá určení právního závazku svobodně přijatého jednou osobou vůči druhé, o který se opírá žalobcová žaloba¹⁵.

10 — Pro připomenutí, výklad ustanovení Bruselské úmluvy provedený Soudním dvorem je platný rovněž pro ustanovení nařízení č. 44/2001, neboť ustanovení těchto nástrojů mohou být považovány za rovnocenné. To se týká čl. 5 bodu 1 písm. a) a čl. 5 bodu 3 tohoto nařízení ve vztahu k čl. 5 bodu 1, resp. čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy (rozsudek Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, bod 19 a citovaná judikatura).

11 — Viz zejména rozsudky Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, bod 14 a citovaná judikatura) k výkladu čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy, Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, bod 25 a citovaná judikatura), jakož i Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, bod 26).

12 — Viz zejména rozsudky Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, bod 17) k výkladu čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy, Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, bod 20) a Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 44).

13 — Viz body 58 až 61 tohoto stanoviska.

14 — Viz body 62 až 90 tohoto stanoviska.

15 — Viz zejména rozsudky Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, body 50 a 51 a citovaná judikatura) k výkladu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, body 46 a 47), jakož i Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 39).

60. Ve věci v původním řízení je povinnost zaplatit spravedlivou odměnu stanovena v § 42b UrhG, který provádí požadavek na spravedlivou odměnu stanovený v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. Ze zákonného původu této povinnosti zaplatit vyplývá, že nebyla svobodně přijata společností Amazon EU a dalšími ve vztahu k Austro-Mechana ve smyslu výše uvedené judikatury, ale že byla prodejcem záznamových nosičů uložena rakouským zákonodárcem, který využil možnost uvedenou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

61. V důsledku toho žaloba směřující k zaplacení spravedlivé odměny stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, jako je žaloba podaná ve věci v původním řízení, se netýká „smlouvy ani nároků ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 písm. a) nařízení č. 44/2001, jak ve svých písemných vyjádřeních správně uvedly Austro-Mechana, francouzská vláda a Komise.

2. Žalobou podanou ve věci v původním řízení je „uplatňována odpovědnost žalovaného“

62. Pro určení, zda se žaloba podaná Austro-Mechana týká protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání ve smyslu čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 je ještě třeba určit, za použití judikatury uvedené v bodě 56 tohoto stanoviska, zda představuje návrh, jímž je uplatňována odpovědnost žalovaného“.

63. Stejně jako Austro-Mechana, rakouská, francouzská a italská vláda a stejně jako Komise mám za to, že žaloba podaná Austro-Mechana směřuje k uplatnění odpovědnosti společnosti Amazon EU a dalších, a týká se tedy „protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání“ ve smyslu čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001.

64. Úvodem je vhodné připomenout, že čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 vzhledem ke svému znění zahrnuje širokou škálu typů odpovědnosti¹⁶.

65. Kromě toho čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 přiznává příslušnost projednat návrh týkající se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události. Z tohoto znění lze dovodit, že návrh týkající se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, se nutně musí zakládat na „škodné události“.

66. V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že delikt ní nebo kvazidelikt ní odpovědnost může přicházet v úvahu pouze za podmínky, že je možné mezi škodou a událostí, která vedla k této škodě, prokázat příčinnou souvislost¹⁷. Rovněž upřesnil, že skutečnost, která způsobila škodu, a vznik škody představují všechny prvky zakládající odpovědnost¹⁸.

67. Z předchozího vyplývá, že „návrh, jímž je uplatňována odpovědnost žalovaného“ ve smyslu judikatury uvedené v bodě 56 tohoto stanoviska se musí zakládat na škodné události, tedy skutečnosti přičitatelné žalovanému, o které je tvrzeno, že způsobila škodu jinému.

68. Podle mého názoru není pochyb, že žaloba podaná Austro-Mechana ve věci v původním řízení se zakládá na takové škodné události.

69. Žaloba Austro-Mechany se totiž zakládá na nové právní povinnosti vzniklé po zavedení výjimky pro soukromé rozmnožování rakouským zákonodárcem, totiž povinnosti zaplatit spravedlivou odměnu, nazvanou „odměna z titulu prázdných kazet“¹⁹.

16 — V tomto smyslu viz rozsudek Bier (21/76, EU:C:1976:166, bod 18) k výkladu čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy.

17 — Rozsudky Bier (21/76, EU:C:1976:166, bod 16) k výkladu čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy a DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, bod 32).

18 — Rozsudek Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, bod 18).

19 — Viz body 33 až 37 tohoto stanoviska.

70. Ve věci v původním řízení tuto povinnost ukládá § 42b UrhG prodejcům, kteří jako první uvádějí na trh záznamové nosiče použité pro pořizování soukromých rozmnoženin, jak to bylo tvrzeno ohledně společnosti Amazon EU a dalších, a to ve prospěch Austro-Mechana, společnosti kolektivní správy autorských práv²⁰.

71. Pokud tedy bude prokázáno, že Amazon EU a další skutečně provedly první uvedení na trh takovýchto záznamových nosičů, způsobilo nezaplacení odměny stanovené v § 42b UrhG společností Amazon EU a dalšími škodu Austro-Mechana tím, že neobdržela „odměnu z prázdných kazet“.

72. Podle mého názoru z předchozího vyplývá, že „škodná událost“, na které je založena žaloba podaná Austro-Mechana, ve smyslu čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001, spočívá v tom, jak je tvrzeno, že společnost Amazon EU a další úmyslně nebo z nedbalosti nezaplatily odměnu stanovenou v § 42b UrhG, čímž Austro-Mechana způsobily škodu.

73. Tento výklad je podle mého názoru podpořený judikaturou citovanou v bodě 36 tohoto stanoviska, podle které má spravedlivá odměna za cíl právě odškodnit nositele práv za soukromé rozmnoženiny jejich děl nebo chráněných předmětů, pořízené bez jejich svolení.

74. Závěry planoucí z této judikatury jednoduše musí být přizpůsobeno kontextu věci v původním řízení, kdy § 42b UrhG stanoví, že tato odměna musí být placena nikoli přímo nositelům práv, nýbrž společnosti kolektivní správy autorských práv, jako je Austro-Mechana. Proto je škoda způsobená případným odmítnutím zaplatit tuto odměnu utrpěna Austro-Mechana, a tedy nepřímou i nositeli práv.

75. Podle mne takový případ představuje typický případ protiprávního jednání, jelikož odmítnutí zaplacení odměny stanovené v § 42b UrhG porušuje rakouské právo a způsobuje Austro-Mechana škodu.

76. Nicméně mám za to, že je užitečné odpovědět na některé argumenty předložené společností Amazon EU a dalšími a finskou vládou, podle kterých se čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 na žalobu podanou Austro-Mechana nevztahuje.

77. Společnost Amazon EU a další nejprve tvrdily, že jediným relevantním aktem pro určení mezinárodní příslušnosti rakouských soudů je uvedení mobilních telefonů na trh na rakouském území, což nepředstavuje ani protiprávní jednání ani jednání postavené protiprávnímu jednání na roveň ve smyslu čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001.

78. Dále povinnost spravedlivé odměny představuje povinnost odměny za rozmnožování povolené zákonem, a nikoli povinnost náhrady za jednání zákonem zakázané. Žaloba na zaplacení této spravedlivé odměny tedy nemá za cíl „uplatnit odpovědnost žalovaného“ ve smyslu judikatury uvedené v bodě 56 tohoto stanoviska.

79. Amazon EU a další konečně tvrdily, že spravedlivá odměna stanovená v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 nemá původ v porušení některého z práv nositelů práv, neboť tito již nedisponují právem zakázat soukromé rozmnožování nebo ho povolit podle § 42 UrhG.

80. Je jistě nezpochybnitelné, že uvedení mobilních telefonů na trh a soukromé rozmnoženiny uvedené v § 42 UrhG jsou na rakouském území v souladu s právem. Legálnost tohoto jednání nicméně neznamená, že by bylo zákonem dovolené i případné porušení povinnosti zaplatit odměnu stanovenou v § 42b UrhG ze strany společnosti Amazon EU a dalších.

20 — Viz body 38 až 40 tohoto stanoviska.

81. Zejména když Amazon EU a další správně uvádějí, že povinnost zdržet se pořizování soukromých rozmnoženin zanikla, pozbývá tento argument relevantnosti, jelikož žaloba Austro-Mechana je založena na porušení „náhradní“ právní povinnosti, a sice povinnosti zaplatit odměnu stanovenou v § 42b UrhG při prvním uvedení záznamových nosičů na trh v Rakousku.

82. Nevidím tedy žádný důvod pro vyloučení toho, že by porušení této povinnosti poskytnout odměnu mohlo vést k „uplatnění odpovědnosti žalovaného“ a k použití čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001, když představuje škodnou událost ve smyslu tohoto ustanovení, totiž skutečnost přičitatelnou žalovanému (Amazon EU a další), o které je tvrzeno, že způsobila škodu jinému (Austro-Mechana).

83. Mám tudíž za to, že argumenty uvedené společností Amazon EU a dalšími nejsou opodstatněné

84. Finská vláda v písemném vyjádření uvedla, že neexistuje příčinná souvislost mezi škodnou událostí a vzniklou škodou, na kterých je založena žaloba podaná Austro-Mechana ve věci v původním řízení, jak vyžaduje čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001. Podle finské vlády tato žaloba směřuje k získání zákonné náhrady u podniků, které uvádějí na trh záznamové nosiče, avšak škoda utrpěná nositeli práv není způsobena těmito podniky, ale skutečností, že jednotlivci tyto nosiče používají pro rozmnožování děl nebo chráněných předmětů.

85. V tomto ohledu stačí konstatovat, že příčinná souvislost mezi tvrzeným odmítnutím společnosti Amazon EU a dalších zaplatit odměnu stanovenou v § 42b UrhG a tvrzenou škodou Austro-Mechana byla založena samotným rakouským zákonodárcem. Ustanovení § 42b odst. 5 UrhG totiž stanoví, že tato odměna má být placena nikoli přímo nositelům práv, ale společnosti kolektivní správy autorských práv jako je Austro-Mechana, takže škoda způsobená případným odmítnutím zaplatit uvedenou odměnu je utrpěna Austro-Mechana, a nikoli přímo nositeli práv.

86. Jak jsem již vysvětlil v bodě 72 tohoto stanoviska, „škodná událost“, na které je založena žaloba podaná Austro-Mechana, spočívá v tom, jak je tvrzeno, že Amazon EU a další úmyslně nebo z nedbalosti nezaplatily odměnu stanovenou v § 42b UrhG, čímž Austro-Mechana způsobily škodu.

87. Během jednání finská vláda rovněž poukázala na to, že rozsah věcné působnosti čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 nemůže být rozšířen na legální pořízení soukromých rozmnoženin.

88. V tomto ohledu spočívá výklad, který zastávám, v tom, že do věcné působnosti čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 nespádají legální pořízení soukromých rozmnoženin, ale spádají do ní všechna porušení povinnosti zaplatit odměnu stanovenou v § 42b UrhG.

89. Rovněž zdůrazňuji, že tento výklad nezpochybňuje legálnost soukromých rozmnoženin pořízených v souladu s § 42b UrhG. Tento článek totiž nepodmiňuje legalitu soukromých rozmnoženin dodržením povinnosti zaplatit odměnu stanovenou v § 42b UrhG.

90. Z předcházejícího vyplývá, že žaloba směřující k zaplacení spravedlivé odměny stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 jako žaloba podaná ve věci v původním řízení, představuje „návrh, kterým je uplatňována odpovědnost žalovaného“ ve smyslu judikatury uvedené v bodě 56 tohoto stanoviska.

D – Praktické důsledky

91. Vysvětlil jsem důvody, proč mám za to, že taková žaloba na zaplacení spravedlivé odměny stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 jako je žaloba podaná ve věci v původním řízení, se netýká „smlouvy nebo nároků ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení č. 44/2001²¹ a představuje návrh, jímž je uplatňována odpovědnost žalovaného²². Podle judikatury uvedené v bodě 56 tohoto stanoviska taková žaloba představuje protiprávní jednání nebo jednání mu na roveň postavené“ ve smyslu čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001.

92. Z toho vyplývá, že rakouské soudy jsou mezinárodně příslušné pro rozhodnutí, zda ke škodné události došlo nebo mohlo dojít na území Rakouské republiky, což přísluší rozhodnout předkládajícímu soudu²³.

93. Mezinárodní příslušnost rakouských soudů ve věci v původním řízení by ostatně byla v souladu s cílem sledovaným článkem 5 bodem 3 nařízení č. 44/2001. Soudní dvůr totiž měl příležitost upřesnit, že ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti má soud místa, kde došlo nebo mohlo dojít ke škodné události obvykle nejlepší předpoklady pro rozhodnutí, zejména z důvodů blízkosti sporu a snadnosti provádění důkazů²⁴.

VI – Závěry

94. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžnou otázku Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) odpověděl následujícím způsobem:

Článek 5 bod 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že žaloba znějící na zaplacení spravedlivé odměny stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, což je podle vnitrostátního práva povinností podniků, které jako první uvedou na vnitrostátním území do oběhu záznamové nosiče pro komerční účely a za úplatu, představuje „protiprávní jednání nebo jednání postavené na roveň protiprávnímu jednání“ ve smyslu tohoto ustanovení.

21 — Viz body 58 až 61 tohoto stanoviska.

22 — Viz body 62 až 90 tohoto stanoviska.

23 — Pro připomenutí, z ustálené judikatury vyplývá, že výraz „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ obsažený v čl. 5 bodě 3 nařízení č. 44/2001 označuje jak místo, kde nastala škoda, tak místo, kde nastala událost, jež k dané škodě vedla, takže žalovaný může být žalován podle volby žalobce u soudu prvního nebo druhého z těchto dvou míst (viz zejména rozsudky Bier, 21/76, EU:C:1976:166, bod 24 k výkladu čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy; Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, bod 16 a citovaná judikatura, jakož i Hejduk, C-441/13, EU:C:2015:28, bod 18 a citovaná judikatura).

24 — Viz zejména rozsudky Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, bod 38 a citovaná judikatura), jakož i Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, bod 27).